

**Az MTA Könyvtár és Információs Központ
Stratégiai célkitűzései
2019-2025**

**Az MTA Könyvtári Bizottsága
2018. december 4-ei ülésén elfogadta.**

**Az MTA elnöksége
2019. január 29-ei ülésén elfogadta.**

Preambulum

Az MTA Könyvtár és Információs Központ 2019–2025 időszakra vonatkozó stratégiai terve úgy készült, hogy a stratégiai időszak egészére nézve az Akadémiai törvényben meghatározott országos feladatokat az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Programot és a Magyar Tudományos Művek Tárát változatlanul végre kell hajtania. Az MTA KIK szem előtt tartja továbbá az MTA Székházát és a Könyvtár épületét érintő rekonstrukciós munkákra vonatkozó felkészülési időszakot. Ez a szempont azonban, a jelen stratégiában, esetlegessége miatt nem jelenik meg. Amennyiben a felújítási munkák valóban elkezdődnek, a stratégiát ennek megfelelően felülvizsgáljuk és átdolgozzuk.

A stratégiai tervben megfogalmazott célok érdekében az MTA KIK aktívan részt kíván venni az MTA különböző, a tudományszervezést, a vagyonkezelést és a szervezeti működést segítő bizottságai munkájában. Saját szervezeti felépítését az alább megfogalmazott célok érdekében változtatja. Az új célkitűzések és feladatok mentén működő Könyvtár ugyanakkor ugyanolyan fontosnak tartja az eddigi feladatait is, vagyis az elsősorban az MTA múltját és tudományos örökségét őrző könyvtár működésének biztosítását. Az MTA KIK gazdálkodását, a Gazdasági Igazgatóság munkáját olyan irányban kell fejleszteni, hogy a különböző országos feladatok ellátását és a tudományos kutatást szolgáló programok egységes gazdasági tevékenységként jelenjenek meg. A gazdálkodásnak a Könyvtár feladatait kell segítenie, feladatai nem önmagukban valók.

Küldetésnyilatkozat

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ országos szakkönyvtárként, a magyar tudomány és nemzeti, illetve nemzetközi kulturális örökség őrzőjeként a hagyományos értékeit megtartva, a kor követelményeinek megfelelő informatikai háttérrel egyre szélesebb körben bocsátja rendelkezésre gyűjteményét és szolgáltatásait. A Könyvtár az országos kutatástámogatási rendszer egyik meghatározó központja, az MTA KIK hozzáférést biztosít a külföldi elektronikus tudományos tartalmakhoz nemzeti licenc vásárlásával, a hazai nyílt hozzáféréssel megjelenő publikációk technikai támogatója, fenntartja és hozzáférhetővé teszi a hazai tudományos kutatást számba vevő nemzeti bibliográfiai adatbázist.

Jövőkép

Az MTA KIK egyedülálló gyűjteménye révén kiemelkedik a hazai szakkönyvtárak közül, hazai és nemzetközi kulturális örökség megőrzésének meghatározó intézménye, a kutatástámogatás elismert szereplője. Célunk, hogy az MTA KIK országos szakkönyvtárként az egész Akadémia könyvtárává váljon, a hazai tudományos művek őrzője és szolgáltatója legyen. Megújuló szolgáltatásaival támogatja az akadémiai kutatókat, az ország valamennyi kutatói közösségét, az egyetemi oktatókat és hallgatókat. Országos szakkönyvtárként az országos könyvtári rendszer megújításának egyik meghatározó szereplője. Könyvtárszakmai és tudományos nemzetközi kapcsolatai mentén a magyar tudományos örökséget a világ könyvtári nyilvántartásinak részévé teszi. Az MTA és Magyarország tudomány-, és kulturális politikai céljaival összhangban újraértékeli és változatos formában – kiállítások, internetes tematikus honlapok – bemutatja muzeális gyűjteményeit.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az MTA KIK stratégiai célkitűzéseit az alábbi pontokban határozza meg:

1. Az MTA KIK a magyar tudományos közösséget hatékonyan, jól szervezetten látja el információval, biztosítva a tudományértékelési rendszer megfelelő működését.

Az MTA KIK az országos kutatástámogatási rendszer egyik meghatározó központja, folyamatos hozzáférést biztosít a teljes magyar tudományos közösség számára a külföldi elektronikus tudományos tartalmakhoz nemzeti licenc vásárlásával egyben a hazai nyílt hozzáféréssel megjelenő publikációk koordinációs központjaként működik, előmozdítva a magyar tudományos teljesítmény minél nagyobb láthatóságát és eredményeinek használatát. Az MTA KIK fenntartja és hozzáférhetővé teszi a hazai tudományos kutatást számba vevő nemzeti bibliográfiai adatbázist, mely alapjául hiteles tudományos eredmény-nyilvántartást biztosít, és bemutatja az eredményeket, magyar és részben angol nyelven.

Biztosítja a bibliográfiai adatok révén a teljes szövegű közleményekhez való hozzáférést. Kutatóintézetként nemzetközi szinten meghatározó szerepet tölt be a tudománymetria területén a korszerű módszerekkel foglalkozó kutatásaival.

2. Az MTA KIK az Akadémiai vagyon megőrzésével magyar tudományos nemzeti könyvtárrá válik.

Az MTA Könyvtár és Információs Központ fizikailag megőrzi, digitalizálja és elektronikusan szolgáltatja a mindenkor Akadémiai kutatóintézetek által őrzött, feltárt magyar kiadású és/vagy magyar tudományos teljesítményt bemutató tudományos dokumentumokat. Az MTA KIK digitálisan gyűjti, feltárja, és nyílt hozzáféréssel szolgáltatja az Akadémiai vagyonnak számító, hazánkban egyetlen példányban lévő tudományos műveket.

3. Szolgáltatásaink fejlesztésével és állományunk gondozásával az MTA KIK a lehető legteljesebb hozzáférést biztosítja a Könyvtárban őrzött nemzeti kulturális örökségünkhöz, az Akadémia kincseihez.

Az MTA KIK annak érdekében, hogy szolgáltatásai minél jobban megfeleljenek a 21. századi kutatói elvárásoknak, fejleszti szervezeti kultúráját, folyamatosan biztosítja munkatársai részére a tanulás, továbbképzés lehetőségét. Az MTA KIK kompetencia központtá kíván válni a Magyarországon nemzeti licenccel vásárolt elektronikus tudományos adatbázisok terén.

Az MTA KIK állományát a legmodernebb szabványos feldolgozási módszerekkel feltárja, elektronikus katalógusán keresztül hozzáférhetővé teszi. A Könyvtár állományában őrzött nemzeti örökségünk részeit időszaki kiállítások keretében a lehető legszélesebb közönségnek bemutatja, kéziratos gyűjteményét és könyvritkaságait digitalizálja, tematikus honlapokon keresztül és nyomtatott formában egyaránt tanulmányok kíséretében kiadja, a Magyar Tudományos Akadémia kincsét népszerűsíti.

4. Az MTA KIK tudományos arculatának kialakítása

Az MTA KIK kialakítja az intézmény tudományos arculatát, melynek elemei az Akadémia történeti forrásainak alap kutatás szintű művelése, a magyarországi könyves művelődéstörténeti

múlt feltárása és dokumentálása, az írott kulturális örökség elektronikus térben való megjelenítése, elméleti szintű kutatása és tudományometriai elemzések.

Az MTA KIK stratégia célkitűzéseinek vázlata

Preambulum

Az MTA Könyvtár és Információs Központ 2019–2025 időszakra vonatkozó stratégiai terve úgy készült, hogy a stratégiai időszak egészére nézve az Akadémiai törvényben meghatározott országos feladatokat az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Programot és a Magyar Tudományos Művek Tárát változatlanul végre kell hajtania. Az MTA KIK szem előtt tartja továbbá az MTA Székházát és a Könyvtár épületét érintő rekonstrukciós munkákra vonatkozó felkészülési időszakot. Ez a szempont azonban, a jelen stratégiában, esetlegessége miatt nem jelenik meg. Amennyiben a felújítási munkák valóban elkezdődnek, a stratégiát ennek megfelelően felülvizsgáljuk és átdolgozzuk.

A stratégiai tervben megfogalmazott célok érdekében az MTA KIK aktívan részt kíván venni az MTA különböző, a tudományszervezést, a vagyonkezelést és a szervezeti működést segítő bizottsági munkájában. Saját szervezeti felépítését az alább megfogalmazott célok érdekében változtatja. Az új célkitűzések és feladatok mentén működő Könyvtár ugyanakkor ugyanolyan fontosnak tartja az eddigi feladatait is, vagyis az elsősorban az MTA múltját és tudományos örökségét őrző könyvtár működésének biztosítását. Az MTA KIK gazdálkodását, a Gazdasági Igazgatóság munkáját olyan irányban kell fejleszteni, hogy a különböző országos feladatok ellátását és a tudományos kutatást szolgáló programok egységes gazdasági tevékenységként jelenjenek meg. A gazdálkodásnak a Könyvtár feladatait kell segítenie, feladatai nem önmagukban valók.

Küldetésnyilatkozat

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ országos szakkönyvtárként, a magyar tudomány és nemzeti, illetve nemzetközi kulturális örökség őrzőjeként a hagyományos értékeit megtartva, a kor követelményeinek megfelelő informatikai háttérrel egyre szélesebb körben bocsátja rendelkezésre gyűjteményét és szolgáltatásait. A Könyvtár az országos kutatástámogatási rendszer egyik meghatározó központja, az MTA KIK hozzáférést biztosít a külföldi elektronikus tudományos tartalmakhoz nemzeti licenc vásárlásával, a hazai nyílt hozzáféréssel megjelenő publikációk technikai támogatója, fenntartja és hozzáférhetővé teszi a hazai tudományos kutatást számba vevő nemzeti bibliográfiai adatbázist.

Jövőkép

Az MTA KIK egyedülálló gyűjteménye révén kiemelkedik a hazai szakkönyvtárak közül, hazai és nemzetközi kulturális örökség megőrzésének meghatározó intézménye, a kutatástámogatás elismert szereplője. Célunk, hogy az MTA KIK országos szakkönyvtárként az egész Akadémia könyvtárává váljon, a hazai tudományos művek őrzője és szolgáltatója legyen. Megújuló szolgáltatásaival támogatja az akadémiai kutatókat, az ország valamennyi kutatói közösségét, az egyetemi oktatókat és hallgatókat. Országos szakkönyvtárként az országos könyvtári rendszer megújításának egyik meghatározó szereplője. Könyvtárszakmai és tudományos nemzetközi kapcsolatai mentén a magyar tudományos örökséget a világ könyvtári nyilvántartásinak részévé teszi. Az MTA és Magyarország tudomány-, és kulturális politikai céljaival összhangban

újraértékeli és változatos formában – kiállítások, internetes tematikus honlapok – bemutatja muzeális gyűjteményeit.

1. Az MTA KIK a magyar tudományos közösséget hatékonyan, jól szervezeten látja el információval, biztosítva a tudományértékelési rendszer megfelelő működését.

Az MTA KIK az országos kutatástámogatási rendszer egyik meghatározó központja, a tudományos közösség által elismert kiválósági központ.

Az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program központi közbeszerzési szervvé válik, ezzel a külföldi elektronikus tudományos tartalmak megkerülhetetlen országos központja. Az EISZ a kutatóintézetek, egyetemek, közgyűjtemények, egészségügyi intézmények igényei mentén tovább bővíti a kínált elektronikus adatbázisok körét. Az EISZ összehangolja az országos open access közlési díjak finanszírozását és az előfizetéseket oly módon, hogy az összes EISZ keretében megvalósuló folyóirat-előfizetési szerződés tartalmazzon OA publikációs elemeket.

A hazai tudományos teljesítményt számba vevő Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) a kurrens adatok bővítésén túl retrospektív adatbővítést végez. A stratégiai időszak végére az MTMT adatbázis adatátvétele nagymértékben automatizált lesz. Az új szoftver elindulásával az MTMT egyben szakmai tájékoztató forrássá válik. Az MTMT Osztály kommunikációs stratégiája alapján megújítja és elmélyíti a partnerintézményekkel a kapcsolatot, kidolgozza a gyors, gördülékeny információmegosztás új csatornáit.

Az MTA KIK támogatja és elősegíti a fenntartható tudományos kommunikációs tevékenységeket, a hazai Open Science mozgalom előmozdítója. A nemzetközi trendeket követve a Könyvtár megújítja a repozitóriumi szolgáltatásait, elsősorban adat- és szövegbányászati területen, új repozitóriumi könyvtárakat hoz létre és frissíti a meglévő szoftvert. A hazai Open Science előmozdítójaként terjeszti az ORCID és DOI azonosítók használatát.

Az MTA KIK kutatóintézetként nemzetközi szinten meghatározó szerepet tölt be a tudománymetria területén a korszerű módszerekkel foglalkozó kutatásaival.

Az MTA KIK országos szakkönyvtárként koordinálja és támogatja az országos összefogáson alapuló tudományos és szakkönyvtári platform létrejöttét, a különböző hazai tudományos adatbázisok összekapcsolását, a magyar tudomány elismertségét.

Az Akadémiai Levéltár a 21. századi kihívásoknak megfelelően szolgáltató levéltárrá válik, megerősíti az intézeti iratkezelés levéltári felügyeletét és felkészül az elektronikus iratkezelésből adódó feladatok ellátására.

2. Az MTA KIK az Akadémiai vagyon megőrzésével magyar tudományos nemzeti könyvtárrá válik.

Az MTA Könyvtár és Információs Központ fizikailag megőrzi, digitalizálja és elektronikusan szolgáltatja a mindenkor Akadémiai kutatóintézetek által őrzött, feltárt magyar kiadású és/vagy magyar tudományos teljesítményt bemutató tudományos dokumentumokat. Az MTA KIK digitálisan gyűjti, feltárja, és nyílt hozzáféréssel szolgáltatja az Akadémiai vagyonnak számító hazánkban egyetlen példányban lévő tudományos műveket. A Könyvtár a különböző természettudományok területén megőrzési és tudománytörténeti dokumentáló funkciót lát el. A kurrens állománygyarapításnál országos szakkönyvtárként a Könyvtár továbbra is ragaszkodik

az elmúlt kétszáz évben kialakított gyűjtőköréhez. A fizikai megőrzéssel és folyamatos fejlesztéssel összhangban a 21. századnak megfelelő állományvédelemmel látja el gyűjteményét, és biztosítja a megfelelő raktározási feltételeket.

Az MTA KIK továbbra is fejleszti digitalizálási tevékenységét előre meghatározott terv alapján. A digitalizált elektronikusan elérhető dokumentumok fenntarthatóságának érdekében növeli a tartalmak megőrzésére vonatkozó biztonságot, az információfeldolgozottságot és támogatja a közös szakmai protokollok mentén történő archiválást. Az MTA KIK támogatja a hazai digitalizált tartalmak együttes kereshetőségét és kiaknázását, a digitalizálás összehangolását.

3. Szolgáltatásaink fejlesztésével és állományunk gondozásával az MTA KIK a lehető legteljesebb hozzáférést biztosítja a Könyvtárban őrzött nemzeti kulturális örökségünkhöz, az Akadémia kincseihez.

Az MTA KIK szervezeti kultúrájának fejlesztésével, a Gyűjteményszervezési Osztály és Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály hatékonyabb együttműködésével átalakul a szakreferensi tevékenység. A Könyvtár munkatársai szisztematikus, előre meghatározott terv alapján belső és külső továbbképzéseken vesznek részt a 21. századi kutatói, könyvtárhasználói elvárások és technikai fejlesztések mentén.

Nemzetközi és hazai szakmai szervezetekkel és könyvtárakkal kötött együttműködéseinket kihasználva lehetővé tesszük a kollégák tanulmányutakon való részvételét, majd a tapasztalatok feldolgozásával, a munkafolyamatokba való beépítésével az MTA KIK is referenciaközponttá válik.

Az MTA KIK szolgáltatásai megújítása terén figyelemmel kíséri a nemzetközi trendeket, munkája során minden esetben a nemzetközi szabványokat veszi alapul. Új generációs könyvtári platform üzembeállításával biztosítja és támogatja a megújuló és új könyvtári szolgáltatásokat, az open science minél szélesebb elterjedése érdekében adatmenedzsment támogató szolgáltatásokat vezet be.

Az MTA KIK egyik kiemelkedő feladata a Könyvtárban őrzött nemzeti kulturális örökségünk bemutatása, láthatóvá tétele. A Könyvtár kiállítási terv mentén, külön erre a célra biztosított keretösszegeből időszaki kiállításokat rendez, a Könyvtárban őrzött dokumentumok bemutatásával erősíti kultúráközvetítő és ismeretterjesztő tevékenységét.

A magyar művelődéstörténet kapcsolatai (német országok, Itália) mentén folytatott munkák nem háttérbe szorításával, Magyarország keleti nyitás politikájának megfelelően a Könyvtár hangsúlyt helyez a gyűjtemény keleti vonatkozású dokumentumainak tudományos, attraktív és látványos bemutatására.

Az MTA KIK kiadványterve alapján folyamatosan biztosítja a Könyvtárban őrzött kincsek hasonmás kiadásában való megjelenését, ezzel biztosítva páratlan, olvasó által nem hozzáférhető kincsek lehető legszélesebb közönséghez való eljutását tudománynépszerűsítő, ismeretterjesztő és kultúráközvetítő céllal.

Az MTA KIK elkötelezett a Könyvtár által létrehozott és szolgáltatott értékek mellett, ezért kiemelten foglalkozik a Könyvtár, mint intézmény láthatóságának növelésével. Ismeretterjesztő és tudománynépszerűsítő programjaira a továbbiakban is kiemelt figyelmet fordít. A Könyvtár Kommunikációs tervet dolgoz ki, célközönségéhez igazítja közönségkapcsolati csatornáit, erősíti a virtuális térben való PR tevékenységét.

4. Az MTA KIK tudományos arculatának kialakítása

Az MTA KIK mellett, hogy továbbra is támogatja a Könyvtár és Levéltár alkalmazottainak egyéni kutatási tevékenységüket kialakítja az intézmény tudományos arculatát. A 2025/2026 bicentenáriumi évfordulóra készülve a Könyvtár megerősíti az Akadémia történeti forrásainak alapkutatás szintű művelését. A magyarországi könyves művelődéstörténeti múlt feltárása és dokumentálása érdekében a Könyvtár megerősíti a Régi Könyvek Gyűjteményét. A Könyvtár digitalizálási kapacitásai növelésével elektronikusan elérhetővé teszi az írott kulturális örökség dokumentumait, mely segíti az elméleti szintű kutatást is.

Az MTA KIK tudományometriai kutatásai kapcsán európai kiválósági központ. A Könyvtár tovább erősíti a nemzetközileg elismert kutatási tevékenységet, a Leuven-i Egyetemen közösen alakított európai kutatócsoport a korszerű információszolgáltatás bibliometriai módszerekkel való támogatása területen. Az MTA KIK erősíti az ipar-akadémiai kapcsolatokat módszertani és tudásbázisára épülő együttműködésekkel, szerződéses kutatásokkal és közös pályázatokkal.

MTA KIK SWOT elemzés

Szemponatok: a könyvtár belső környezetében meglévő erősségek (S) és gyengeségek (W), valamint a külső környezeti hatásokból adódó lehetőségek (O) és félelmek (T) számbavétele

ERŐSSÉGEK (belső tényezők)

Az MTA KIK a hazai könyvtári rendszer meghatározó és kezdeményező szereplője.

EISZ – stabil, kiegyensúlyozott gazdálkodás, összehangolt csapat.

Kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszer.

Jó szakmai kapcsolat az EKK-val és az országos szakkönyvtárakkal

Meghatározó országos gyűjtemények (kéziratok, régi könyvek, keleti, akadémiai kiadványok).

Jelentős kiadói tevékenység: kulturális örökség és szakmai módszertani kiadványok.

Nagyszabású kiállítások megvalósítása.

Jelentős mennyiségű digitalizálás (magyar tudományos művek).

Retrospektív konverzió (94%-os feldolgozottság).

Országos kutatástámogató projektek megvalósulása, európai kiválósági központ (TTO).

Proaktív hozzáállás a szakmai feladatokhoz, elkötelezett munkatársak.

Magasan kvalifikált munkatársak, folyamatos továbbképzés biztosítása.

Az Akadémiai Levéltár MTA-n belüli elismertsége.

MTMT adatbázisban lévő adatok mennyisége és minősége

GYENGESÉGEK (belső tényezők)

Szervezeti átjárhatóság lehetősége alacsony, túl hierarchikus felépítés.

Megnövekedett a kilépő kollégák száma.

Könyvtári szolgáltatások fejlesztésének hiánya (Tájékoztatási o., Gyűjteményszervezési O.).

Kommunikációs stratégia hiánya, imázsépítés.

Új technológiák nehézkes beépítése a mindennapi hagyományos könyvtári munkafolyamatokba.

A Kutatóintézeti könyvtárakkal való együttműködés névleges.

az MTMT túlbonyolítottága.

LEHETŐSÉGEK (külső tényezők)

Az MTA vezetőségének támogatását és elismerését bírjuk.

Az MTA Könyvtári Bizottság elismeri az MTA KIK szakmai munkáját.

Az EISZ további fejlesztése, OA pénzek koordinálása.

Országos Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia mentén együttműködések bővítése.

Országos szakkönyvtári összefogás, konzorciumvezetői feladatok ellátása.

Kutatóintézeti státusz kihasználása.

A kutatóintézeti könyvtárakkal szorosabb együttműködés, közös munkafolyamatok lehetősége.

MTA/MTA KIK rekonstrukció.

VESZÉLYEK (külső tényezők)

Nincs EMMI szakpolitikai irányítás, nincs országos stratégia.

OKR projekt elhúzódása

Gyorsan változó technikai környezet.

Nincs megfelelően szakképzett utánpótlás.

A könyvtáros fizetések (közalkalmazotti bértábla) alacsony szinten tartása.

Nehezen átlátható növekvő országos digitális tartalmak.

MTMT finanszírozás megoldatlansága.